

Brošura za potrebe projekta:
UN Women DESWRA: Digitalne i preduzetničke veštine za žene

KONTROLA I SERTIFIKACIJA U ORGANSKOJ PROIZVODNJI

Snežana Ognjenović
Centar za promociju i edukaciju „Organska bašta“

Zakonska regulativa u našoj zemlji

Proizvodnja organske hrane u Republici Srbiji regulisana je Zakonom o organskoj proizvodnji („Službeni glasnik RS”, broj 30/10 od 7.5.2010. god.), koji je stupio na snagu 1.01.2011. godine i pratećim pravilnicima. Ovaj zakon i podzakonska akta detaljno regulišu sva pitanja koja se odnose na metode organske proizvodnje, kontrolu i sertifikaciju organskih proizvoda, njihovu preradu, skladištenje, transport, promet i obeležavanje.

Organska proizvodnja se definiše kao sveukupan sistem upravljanja poljoprivredom i proizvodnjom kvalitetne i bezbedne hrane uz zaštitu životne sredine, biološke raznolikosti (biodiverziteta) i prirodnih resursa što obezbeđuje socijalnu sigurnost i održivi razvoj.

Konvencionalna proizvodnja je svaki vid proizvodnje koji se ne sprovodi po standardima organske poljoprivrede.

Organski proizvod je svaki proizvod koji je proizveden i označen u skladu sa Zakonom o organskoj proizvodnji.

Pored oznake „**ORGANSKI PROIZVOD**” sertifikovani proizvodi mogu se obeležiti drugim terminima i skraćenicama (biološki, ekološki, organik, eko, bio, org. i sl.)

Operater je izraz koji koriste kontrolne organizacije, a odnosi se na proizvođača (pravno ili fizičko lice) ili preduzetnika koji proizvodi, prerađuje, stavlja u unutrašnji, odnosno spoljno trgovinski promet organske proizvode u skladu sa zakonom.

Ministarstvo preko inspektora za organsku proizvodnju vrši inspekcijski nadzor nad odredbama zakona i pratećih propisa. Inspektor nadgleda rad proizvođača i kontrolnih organizacija i propisuje kaznene mere propisane zakonom.

МИНИСТАРСТВО
ПОЉОПРИВРЕДЕ, ШУМАРСТВА
И ВОДОПРИВРЕДЕ

Inspekcija je proces ispitivanja činjenica na licu mesta, na vašem imanju ili u proizvodnom pogonu, radi poređenja realnog stanja sa standardima organske proizvodnje.

Sertifikacija je postupak na osnovu koga ovlašćena kontrolna organizacija izdaje pismeno uverenje (sertifikat) kojim potvrđuje da je organski proizvod proizveden u skladu sa Zakonom o organskoj proizvodnji.

Sertifikat je pismeno uverenje koje izdaje ovlašćena kontrolna organizacija kojim potvrđuje da je organski proizvod proizveden u skladu sa Zakonom o organskoj proizvodnji.

Period konverzije je vremenski period potreban za prelazak sa konvencionalne na organsku proizvodnju.

Koraci koje proizvođač treba da preduzme:

1. Odlučiti se za organsku proizvodnju kao agrobiznis

To je svakako i najvažnija odluka jer proizvođač treba da promeni, ne samo metodologiju rada već i način razmišljanja i donošenja odluka. Kako su ekologija, zaštita životne sredine i održivi razvoj prioritet danas, ovo je pravo vreme da se proizvođač odluči za ovakav vid proizvodnje jer su organski proizvodi u našoj zemlji sve više traženi i imaju veću otkupnu cenu.

Organska proizvodnja predstavlja šansu za srpske proizvođače i na inostranom tržištu jer sertifikovani proizvodi dostižu nekoliko puta veću cenu nego u našoj zemlji, tržište je u stalnoj ekspanziji i potražnja je sve veća.

2. Informisanje, pohađanje obuke i usavršavanje

Pre nego što donese odluku, proizvođač najpre treba da sakupi što više informacija o tome šta je potrebno za uspešno bavljenje organskom proizvodnjom. Često se nameće veliki broj pitanja: kako započeti, kako proceniti postojanje preduslova za bavljenje organskom proizvodnjom, kome se obraditi za ulazak u sistem sertifikacije, šta je potrebno naučiti...Ukoliko imanje ima uslove za bavljenje organskom proizvodnjom, proizvođač donosi odluku i o vrsti proizvodnje i proizvodima. Svakako treba da poseduje i odgovarajuće poznavanje tehnologije gajenja određenog proizvoda i da ima i praktičnog iskustva i dobre rezultate.

Pohađanje seminara o organskoj proizvodnji je sledeći, neophodni korak. Obuka je veoma važna jer se proizvođači upoznaju sa principima i standardima organske proizvodnje i zakonskom regulativom. Nakon toga stižu osnovna znanja o biljnoj organskoj proizvodnji, stočarskoj organskoj proizvodnji kao i o skladištenju, preradi i transportu proizvoda.

Sem osnovnog i naprednog nivoa obuke, proizvođači mogu da se, na specijalističkim seminarima, upoznaju i sa organizovanjem farme, tržištem, marketingom i plasmanom proizvoda.

3. Ulazak u sistem kontrole i sertifikacije

1) Informisanje o ovlašćenim kontrolnim organizacijama za tekuću godinu

Proizvođač treba da se informiše koja pravna lica imaju ovlašćenje za obavljanje poslova kontrole i sertifikacije u tekućoj godini.

Kontrolne organizacije u 2019. godini:

„ECOCERT BALKAN” Beograd,
„CENTAR ZA ISPITIVANJE NAMIRNICA-CIN”, Beograd,
„ECOVIVENDI”, Beograd.
„ORGANIC CONTROL SYSTEM”, Subotica,
„TMS CEE”, Beograd.

Kontrolne organizacije su ovlašćene da izdaju sertifikat kojim se potvrđuje da je proizvod dobijen u skladu sa Zakonom o organskoj proizvodnji Republike Srbije. Pored toga, pojedine kontrolne organizacije mogu da izdaju i dodatne sertifikate koji su prepoznatljiviji i na drugim tržištima, u zavisnosti od toga koji se dodatni standardni proizvodnje primenjuju.

2) Uspostavljanje kontakta sa kontrolnim organizacijama

Sledeći korak je uspostaviti kontakte sa ovlašćenim kontrolnim organizacijama. Raspitati se kod svih kontrolnih organizacija o cenama i načinu na koji obračunavaju svoje usluge.

3) Podnošenje prijave za uključivanje u organsku proizvodnju

Prijavu za uključivanje u organsku proizvodnju vam dostavlja odabrana kontrolna organizacija. Popuniti prijavu što preciznije i tačnije. Podaci iz prijave su ono što će kontrolor proveravati na terenu. Poslati prijavu nazad sertifikacionoj organizaciji. Na osnovu podataka iz vaše prijave kontrolna organizacija vrši njihovu proveru.

4) Zaključivanje ugovora između proizvođača i kontrolne organizacije.

Na osnovu prijave proizvođač i ovlašćena kontrolna organizacija zaključuju ugovor o vršenju kontrole i sertifikacije u organskoj proizvodnji. Tom prilikom proizvođač dobija evidencioni broj.

Smatra se da je proizvođač prihvatio ponudu tek kad to potvrdi i svojim potpisom. Po regulisanju finansijskih obaveza proizvođača, sertifikaciona kuća pravi plan izlazaka i kontrole. Osnovu za plan nalazi u podacima koje je proizvođač naveo popunjavajući prijavu (izvod iz katastra, mape parcela, izvod iz registra gazdinastava i slično).

5) Početak procesa konverzije počinje da teče od dana potpisivanja ugovora.

- **Period konverzije u biljnoj proizvodnji:**

Jednogodišnje biljne vrste najmanje dve godine pre setve

- **Pašnjaci i višegodišnje krmno bilje:**

najmanje dve godine pre korišćenja kao hrane za životinje

- **Višegodišnje biljne vrste:**

najmanje tri godine pre prve berbe organskih proizvoda

Životinje se u organskoj stočarskoj proizvodnji uvode u 3. godini.

Organski certifikat mogu da dobiju nakon:

- Konji i goveda za proizvodnju mesa: 12 meseci
- Ovce, koze (mali preživari), svinje i životinje za proizvodnju mleka: 6 meseci
- Živina za proizvodnju mesa: 10 nedelja, i mora započeti ovaj proces pre nego što napuni 3 dana
- Živina za proizvodnju jaja: 6 nedelja
- Pčele: najmanje 12 meseci

Period konverzije se može skratiti uz dozvolu nadležnog ministarstva.

6) Podnošenje zahteva za izdavanje sertifikata po isteku perioda konverzije

Nakon isteka perioda konverzije, na osnovu izveštaja ovlašćenih kontrolnih organizacija o izvršenim kontrolama i zahteva proizvođača, ovlašćena kontrolna organizacija donosi odluku o sertifikaciji i izdaje sertifikat da je proizvod proizveden primenom metoda organske proizvodnje.

SERTIFIKAT JE dokument koji potvrđuje da je proizvod dobijen primenom metoda organske proizvodnje.

Sertifikat za organsku proizvodnju može dobiti svaki registrovan organski proizvođač koji se bavi ne samo proizvodnjom, već i otkupom i preradom, skladištenjem, pakovanjem, prevozom ili prodajom organskih proizvoda. Sertifikat važi godinu dana.

4. Sprovođenje neophodnih aktivnosti tokom proizvodnje od strane proizvođača

Nakon zaključenog ugovora između proizvođača i ovlašćene kontrolne organizacije, proizvođač je obavezan da primenjuje metode organske proizvodnje i proizvodnju obavlja u skladu sa zakonom o organskoj proizvodnji;

Zakonski je kažnjivo korišćenje termina kao što su ekološki, biološki, organski, odnosno skraćenica eko, bio i org., ukoliko proizvodnja nije obavljena u skladu sa metodama organske proizvodnje odnosno ukoliko se radi o konvencionalnom proizvodu.

Logo EU za organski proizvod

Obeležavanje organskih proizvoda

Domaći sertifikovani proizvod obeležava se oznakom „ОРГАНСКИ ПРОИЗВОД“, nacionalnim znakom i logom ovlašćenje kontrolne organizacije.

Nacionalni znak

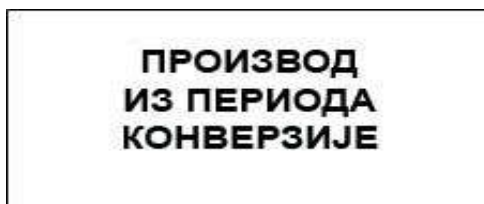
Obeležavanje prerađenih organskih proizvoda

Prerađeni sertifikovani organski proizvodi mogu se obeležiti nacionalnim znakom samo ukoliko sadrže najmanje 95% sastojaka poljoprivrednog porekla koji su proizvedeni primenom metoda organske proizvodnje.

NE obeležavaju se nacionalnim znakom

- Prerađeni proizvodi koji sadrže manje od 95% sastojaka poljoprivrednog porekla koji su proizvedeni metodama organske proizvodnje, ali u spisku sastojaka tog proizvoda navodi se ukupan procenat organskih sastojaka u odnosu na ukupnu količinu ostalih sastojaka poljoprivrednog porekla;
- Proizvodi iz perioda konverzije;

Proizvodi biljnog porekla nakon isteka godinu dana od početka perioda konverzije mogu se obeležiti oznakom „ПРОИЗВОД ИЗ ПЕРИОДА КОНВЕРЗИЈЕ“

Proizvodi iz perioda konverzije mogu imati uvećanu cenu u odnosu na konvencionalne proizvode, ali cene na tržištu diktira, prevashodno, ponuda i potražnja.

Prerada organskih proizvoda

- Tehnološki postupci prerade sirovina koje su dobijene metodama organske proizvodnje moraju se vremenski i prostorno odvojiti od drugih postupaka prerade sirovina iz konvencionalne proizvodnje. Takođe, sirovine se moraju skladištiti odvojeno.

- U preradi sirovina organskog porekla mogu se koristiti određeni aditivi, pomoćne supstance, arome, minerali i druge hranjive materije dozvoljene u organskoj proizvodnji. Takođe, mogu se koristiti samo određeni poljoprivredni sastojci koji nisu dobijeni metodama organske proizvodnje.

Promet organskih proizvoda u našoj zemlji

Proizvođač je dužan da prilikom stavljanja u promet organskih proizvoda poseduje važeći sertifikat ovlašćene kontrolne organizacije.

- Promet organskih proizvoda može se obavljati na samom imanju, u maloprodajnim i veleprodajnim objektima i na pijacama, kao i na štandovima, sajmovima i promotivnim manifestacijama.
- Organski proizvodi mogu se prodavati zajedno sa proizvodima iz konvencionalne proizvodnje samo ako su upakovani.
- Ako nisu upakovani, organski proizvodi moraju se prodavati odvojeno od proizvoda iz konvencionalne proizvodnje na jasno obeleženom mestu, uz kopiju sertifikata, odnosno potvrde.
- U maloprodajnim objektima, u kojima se obavlja promet organskih proizvoda, može se na vidnom mestu staviti tabla, plakat, odnosno nalepnica sa oznakom kojom se obeležava organski proizvod.
- Na pijacama na kojima se obavlja promet organskih proizvoda, proizvođači i distributeri moraju na pijačnoj tezgi istaći oznaku kojom se obeležava organski proizvod, kao i kopiju sertifikata, odnosno potvrde koju izdaje ovlašćena kontrolna organizacija ako se radi o uvoznim proizvodima.

Više informacija na:

Centar za promociju i edukaciju "ORGANSKA BAŠTA"

www.organskabasta.rs

Zakazivanje konsultacija na:

info@organska-basta.rs